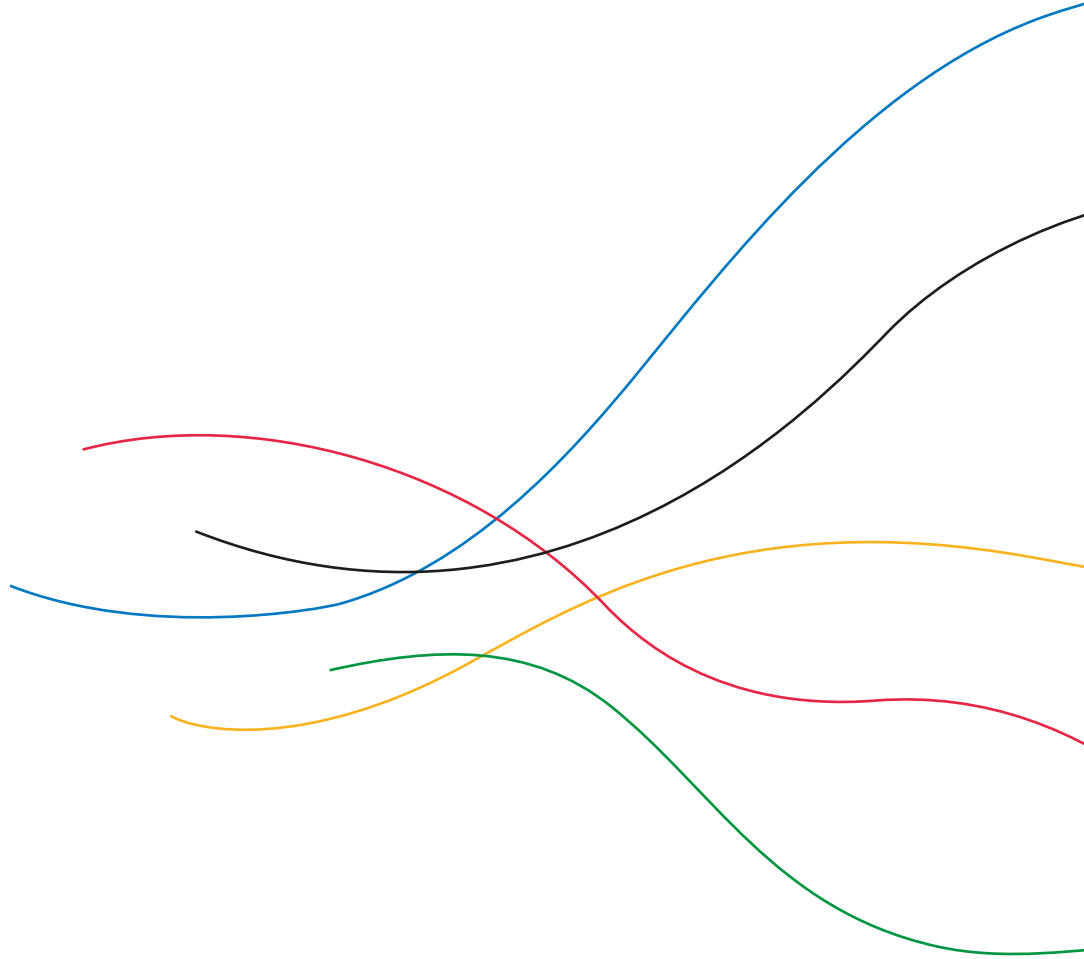

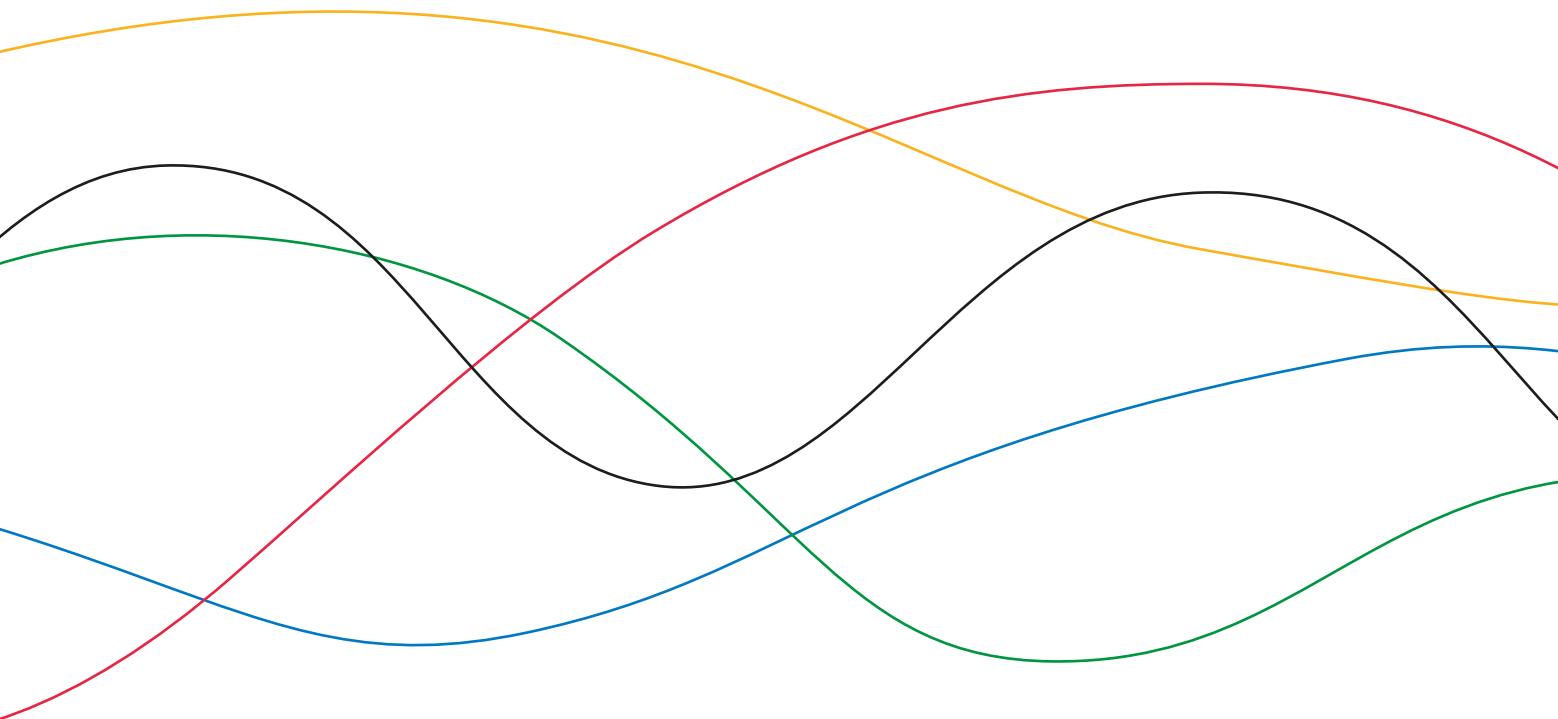
Architektura olympijských her

Martin Vlášek

Grada Publishing 2017

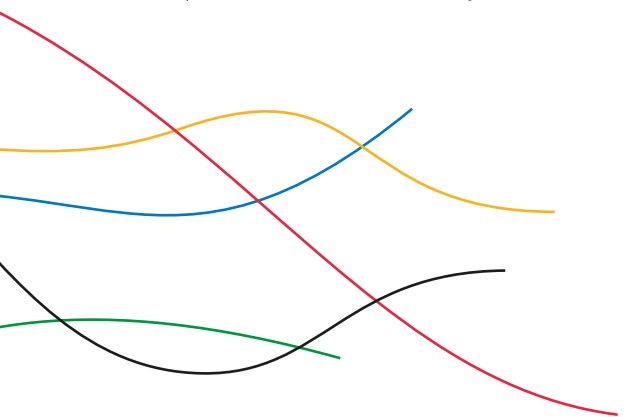

Architektura olympijských her

Martin Vláš

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Ing. arch. Martin Vláš, Ph.D.

Architektura olympijských her

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 6767. publikaci

Odpovědná redaktorka Alice Zavadilová

Sazba a grafická úprava Martin Dubský

Fotografie na obálce Depositphotos

Fotografie na zadní straně obálky Maxpixel, Pxhere

Fotografie v textu z archivu autora,

pokud není uvedeno jinak

Počet stran 176

První vydání, Praha 2017

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

© Grada Publishing, a.s., 2017

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2017

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-271-0933-3 (ePub)

ISBN 978-80-271-0932-6 (pdf)

ISBN 978-80-271-0213-6 (print)

OBSAH

Předmluva	6	Velodrom	107
Úvod	7	Architektonický návrh	108
Sport a společnost	8	Trvalá udržitelnost	110
Sport jako společenský fenomén	9	Zhodnocení	111
Architektura jako kulisa sportu	10	Arcelor Mittal Orbit	112
Struktura sportu	10	Rio de Janeiro 2016	119
Druhy sportovních staveb	12	Cesta k olympijským hrám	121
Prestiž olympijských her roste	14	Hlavní sportoviště	123
Historie olympijských her	18	Stadion Maracanã	125
Historie antických olympijských her	21	Plán využití ostatních olympijských zařízení	126
Vývoj novodobých olympijských her	23	Plavecké centrum	127
Historické souvislosti	23	Bazén Marii Lenk	128
Nový začátek olympijských her	27	Velodrom	128
Období mezinárodních výstav (1896–1906)	27	Arena do Futuro	129
Osamostatnění (1908–1936)	31	Carioca Arena	130
Úspornost (1948–1956)	44	Arena da Juventude	130
Rozvoj urbanismu (1960–1976)	48	Společenské otázky	131
Hry s ideologickým podtextem (1980–1984)	57	Olympijské hry z hlediska společenských, ekonomických a ekologických dopadů	134
Nové obzory (1988–1996)	60	Jak se vyvíjel způsob financování olympijských her	137
Vstup do nového milénia	66	Olympijské hry jako městotvorný činitel	138
Směr udržitelného rozvoje	66	Dopad olympijských her na strukturu města	139
Vysoko nastavená laťka?	71	Vliv společnosti na rozvoj města	144
Pekingský národní stadion	73	Vliv ekologie na rozvoj města	144
Národní centrum plaveckých sportů v Pekingu	76	Následné zisky a výdaje	147
Londýn 2012	81	Následné využití olympijských zařízení	148
Urbanismus a rozvojový plán	83	Hry na všech kontinentech	150
Životní prostředí	87	Cíle kandidatury	150
Infrastruktura	88	Ekonomický dopad	151
Elektrická zařízení	89	Podání kandidatury	152
Energetické centrum	90	Pokračující nárůst medializace	152
Odpadní voda	91	Výhledy do budoucnosti	156
Ostatní sítě	92	Sportovní stavby	159
Olympijský stadion	92	Nastává doba mediální	161
Architektonický koncept	92	Virtualizace	162
Trvalá udržitelnost	94	Praha olympijská?	163
Ohlasy a následné využití	95	Češi a olympijské hry	168
Centrum vodních sportů	97	Shrnutí	170
Architektonický návrh	97	Seznam literatury	171
Trvalá udržitelnost	99		
Provedení	101		
Dočasné stavby	102		

Předmluva

Publikace Ing. arch. Martina Vlnase, Ph.D., je výsledkem několikaletého studia zaměřeného na zkoumání historie architektury sportovních staveb z různých hledisek. Podobně jako architektura jiných objektů, které mají charakteristické typologické vlastnosti a technické a provozní potřeby, má i vývoj těchto staveb svá vlastní specifika. I když se práce soustředí především na architekturu moderního sportu jako součásti evropské kultury 18. až 20. století, seznamuje čtenáře i s historií staveb z období antického Řecka, kde se počátek starověkých olympijských her datuje do doby před 3 tisíci lety.

Knihou dále seznamuje čtenáře s vnějšími příčinami a činiteli, na jejichž podkladě daný druh stavby vznikl a byl dále zdokonalován. To znamená s potřebami a činnostmi společnosti, se společenským a politickým vývojem, sociální strukturou a vztahy lidí k těmto činnostem. V neposlední řadě pak s výrobními, ekonomickými a technickými možnostmi, které byly pro danou dobu a prostředí charakteristické. Autor zajímavě sleduje, jakým způsobem dokázala architektura olympijských staveb vyhovět potřebám společnosti a jak odrážela citění své doby a společenský význam sportu a her. Výstižně postihuje obecné vlastnosti nejen povahy technické a utilitární, ale také umělecké, a to ze dvou hledisek: z hlediska architektury stavby a z hlediska urbanistického celku – města a jeho života.

Text, postavený na odborném základu, je čtivě prokládán skutečnými dopady na další život nejen samotných olympijských staveb, ale i hostitelských měst. Autor podrobně a zajímavě popisuje, jakým způsobem a s jakými cíli a ekonomickými a kulturními zájmy se města ucházela o přidělení olympijských her a jejich přípravě a průběhu. Ekonomický, společenský i politický význam olympijských her se rovněž postupně projevoval a výrazným příkladem se v tomto vývoji staly meziválečné hry v roce 1936 v Berlíně. V mnoha případech, zejména po olympiádě v Římě 1960, se staly olympijské stavby předmětem ukázky technické, architektonické a ekonomické síly země. Zároveň však postupně narůstaly problémy, jak se pořadatelská města snažila vypořádat s jejich odkazem – stavbami, které v mnoha případech svými rozměry a diváckými kapacitami několikanásobně převyšovaly potřeby města.

Výrazný posun v tomto ohledu přinesly olympijské hry, které se konaly v roce 2012 v Londýně. Kandidatura představila tyto olympijské hry v duchu trvalé udržitelnosti města, a to od počátečních příprav až po trvalý odkaz městu. I v tomto případě se však objevily po olympiádě negativní ohlasy. Přesto přinesla v mnoha ohledech významná poselství příštím organizátorům.

Kvalita publikace se opírá o rozsáhlou odbornou literaturu a vlastní poznatky z praxe. Ing. arch. Martin Vlnas, Ph.D., vystudoval Fakultu architektury ČVUT v Praze, v ateliéru sportovních staveb profesora A. Navrátila. Po ukončení studia se přestěhoval do Londýna, kde pracoval u Foster+Partners na velkých komerčních projektech pro Evropu a Blízký východ. Mezi nejvýznamnější z nich patří polyfunkční komplex La Garrenne Colombes v Paříži a ředitelství banky Samba v Rijádu. Následně se vrátil zpět do Prahy, aby se mohl připojit k Bogle Architects a podílet se na zpracování projektu laserového výzkumného centra ELI v Dolních Břežanech. Ve stejné době zpracoval na fakultě architektury doktorskou disertační práci na téma technických, ekonomických a společenských vlivů na architekturu sportovních staveb. V současnosti působí na Novém Zélandu v ateliéru Create, který se specializuje na sportoviště a bazény se zaměřením na velko-rozponové dřevěné a fóliové konstrukce.

prof. Ing. arch. Arnošt Navrátil, CSc.

Úvod

Význam sportovních staveb stále roste – úměrně popularitě sportu samotného. V dnešní době je navíc umocněn rozmachem informačních technologií.

Sportovní akce jako mistrovství světa nebo olympijské hry svým rozsahem a mediální sledovaností lámou rekordy, jejich pořádání je prestižní záležitostí.

Soudobé olympijské hry nemají v oblasti sledovanosti konkurenci. Každé hostitelské město (země) stojí před rozhodnutím, jak vybudovat ideální olympijský areál, který bude splňovat všechny podmínky Mezinárodního olympijského výboru, zároveň bude demonstrací technické, ekonomické a společenské vyspělosti dané země a v neposlední řadě najde využití i po skončení olympijských her.

Podobně jako někteří sportovci používají doping pro zvýšení výkonu ve vrcholném závodě sezony a neberou ohled na své budoucí zdraví, tak i hostitelské země – ve snaze vybudovat ikonické stavby – často investují neúměrně vysoké prostředky bez ohledu na svou budoucí ekonomickou stabilitu.

Při posuzování nabídek kandidátských měst hraje roli i hledisko přínosu olympijských her pro dané město a zemi. Ne vždy se ale podaří původní plán dodržet. Namísto regenerace území a kulturního a ekonomického přínosu pro region se z olympijských staveb stane nevyužitý a ekonomicky problematický odkaz pro další generace.

Olympijské hry jsou v dnešní době fenoménem udávajícím trendy v architektuře sportovních staveb. Dopad technických, ekonomických a společenských faktorů na architekturu sportovních staveb – konkrétně staveb pro olympijské hry – však není jednosměrná záležitost. Zkušenosti z předchozích ročníků mají vždy zpětný dopad na společnost, ekonomiku a technický pokrok. V posledních letech se tato vzájemná interakce odehrává tak rychle, že probíhá téměř v reálném čase.

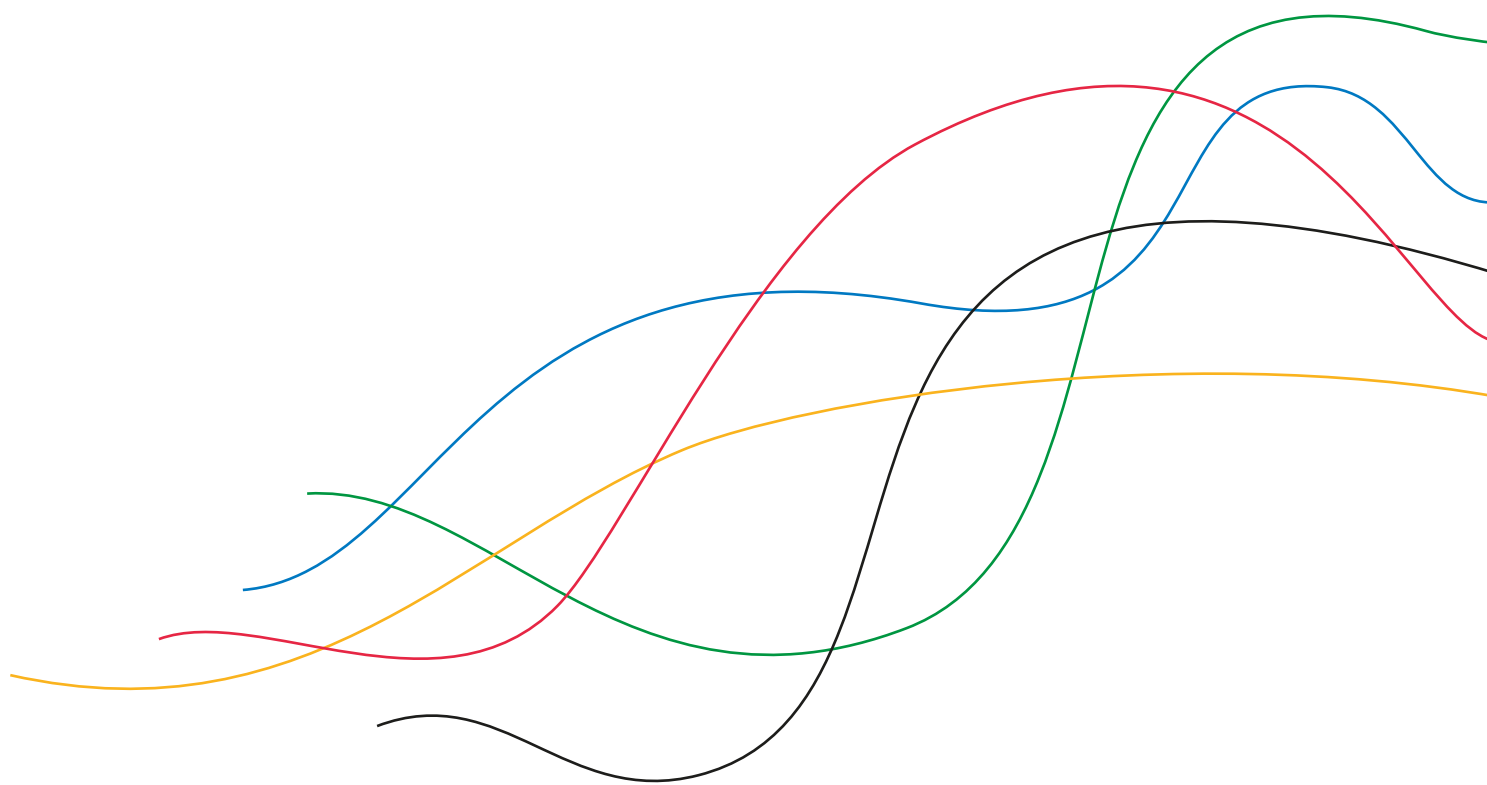
Olympijské hry jsou jednorázovou vrcholnou sportovní událostí, která se v mnohých hostitelských zemích již nikdy nebude opakovat. Do kandidatury se tyto země často pouštějí bez hlubší teoretické znalosti problematiky a spoléhají se buď na vlastní „kreativitu“, nebo na podporu ze zemí, kde se vrcholné sportovní akce konají pravidelně.

Velkou znalost problematiky mají soukromé nadnárodní kanceláře typu HOK (nyní Populous), Aecom nebo Foster & Partners, které se podílely na soutěžích a realizacích jak urbanistického řešení, tak jednotlivých staveb pro mnohé vrcholné sportovní akce.

Česká republika zatím nikdy neuspořádala žádnou sportovní akci nejvyšší světové úrovně (olympijské hry, MS ve fotbale apod.),¹ nemá žádné sportovní stavby světového významu, a nemá tedy ani publikace popisující vlastní zkušenosti s vrcholnými sportovními akcemi. Jedinou nedávnou zkušeností je neúspěšná kandidatura na konání olympijských her v roce 2016, která polarizovala společnost.

Slovo sport je anglosaského původu a odvozuje se od slova disport. Znamená obveselení, rozptýlení, vlastně útěk od práce, od povinnosti k zábavě.

1 V roce 1978 Praha hostila Mistrovství Evropy v atletice, dále se zde poměrně pravidelně koná MS v ledním hokeji. To jsou však v porovnání s olympijskými hrami menší akce. Pro srovnání: MS v hokeji 2015 – 741 690 diváků (rekordní účast), LOH 2012 – asi 8 000 000 prodaných vstupenek. Zdroj: „Just the ticket“. Londýn 2012, získáno z originálu 2. 2. 2007, vyhledáno 20. 7. 2012. Hokejový šampionát v Praze a Ostravě vrátil Česku divácké rekordy. Idnes [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2015, vyhledáno 31. 5. 2016, dostupné z: http://hokej.iDnes.cz/hokej-ms-praha-ostava-divaci-rekord-d75-/ms-hokej-2015.aspx?c=A150517_225739_ms-hokej-2015_rou.

Sport a společnost

Sport jako společenský fenomén

Je v zásadě nemožné pochopit podstatu a směřování soudobého světa, jednotlivých společností a kultur, a vynechat přitom oblast sportu. Sport je mezinárodní fenomén, jenž je důležitý pro politiky a světové vůdce a který přispívá k ekonomickému rozvoji.

Politický boj a volební skandály provázející rozhodování o tom, kde se budou konat olympijské hry, ukazují, že se sport často vzdaluje své primární podstatě. Může se stát účinným nástrojem demagogických idejí diktátorů, stejně jako symbolem demokratických procesů s prostředkem mezinárodního usmíření. Sportovní aktivity bývají často spojovány a politickým protestem na cestě boje za lidská práva a sociální spravedlnost. Sport jako takový má velký potenciál sdružovat a oslovovat lidi bez ohledu na věk, barvu pleti, náboženství či společenský původ. Významným způsobem tak pomáhá vytvářet soudržnější společnost. Zároveň však může tvořit kulisu násilí, fašismu, totalitarismu, individualismu a vypjatému nacionalismu.

Podpora sportovní infrastruktury je – podobně jako podpora vědy nebo kultury – důležitým nástrojem každé vlády.

Samostatnou kategorií je otázka kandidatury měst či celých států na pořádání velkých sportovních akcí, jako jsou zmíněné světové šampionáty či olympijské hry. Politické a finanční záruky státu jsou na takové vrcholné sportovní úrovni často nezbytné již při kandidatuře. Úspěšná kandidatura pak pro konkrétní region znamená zpravidla rozsáhlé investice, zejména do infrastruktury v nejširším slova smyslu. Vždy se nabízí možnost využít kandidatury jako příležitosti k urychlení rozvoje či a regeneraci území, které byly dlouho odkládány a dříve či později by stejně musely proběhnout.

Socioložka Sarah Gilroy rozlišuje dva hlavní modely sportu:

Společenský model sportu, jenž je provozován zejména ze společenských důvodů, pro radost a s malým tlakem na výsledek. Je to dobrý způsob, jak se stýkat s lidmi, svým účastníkům většinou přináší relax a dobrou náladu. Prvek soutěžení je potlačen a v tomto modelu sportu je druhotný.

Závodní model sportu se naopak vyznačuje soutěživostí, důrazem na výsledek, nezřídka snahou „vyhrát za každou cenu“, a to všemi dostupnými prostředky (povolenými i zakázanými). Tento model sportu je velice strukturovaný. Na nejvyšší úrovni, zejména v některých mediálně atraktivních sportovních odvětvích, se točí velké peníze.

V mnoha zemích tvoří objem finančních prostředků kolem sportovního byznysu nezanedbatelnou část všech finančních toků, ať již jde o „přímé produkty“ jako vstupenky, televizní vysílací práva, repliky dresů nebo textilu. Sledování sportovních událostí mezinárodního rozsahu se odráží v tom, jak velký prostor věnují sportovním událostem média.

Cesta k výsadnímu postavení sportu ve společnosti začala v Anglii s nástupem industrializace a s následnou urbanizací. Nové společenské podmínky a změny ve způsobu života lidí přinesly nárůst volného času a nové možnosti jeho využívání. Vznikaly první sportovní kluby, sportovalo se pro „vyšší“, gentlemanké ideály, tj. amatérsky, ale a za peníze, profesionálně. Anglie jako tehdejší světová velmoc ovlivňovala politicky i kulturně velkou část světa, především své državy – současně i bývalé (Austrálie, Kanada, Indie, USA aj.).

Architektura jako kulisa sportu

Stadiony pro vrcholné sportovní soutěže dokážou pojmout až stovky tisíc diváků (např. brazilský fotbalový stadion Maracanã měl před rekonstrukcí odhadovanou kapacitu až 200 tisíc diváků)². Světovým unikátem je pak Strahovský stadion, jehož celková plocha je 63 000 m², což je pro představu přibližně velikost devíti fotbalových hřišť (310 × 202 m). V době největší slávy tu cvičilo 16 000 až 33 000 cvičenců, které mohlo sledovat 137 tisíc diváků. Celková kapacita (například na koncert) je 250 tisíc míst, z toho v současné době 56 000 k sezení. Podle některých zdrojů jde rozlohou skutečně o největší stadion na světě a druhou největší stavbu vybudovanou pro sportovní účely hned po Motoristickém stadionu v Indianapolis.³ Jen pro ilustraci: Mezinárodní olympijský výbor požaduje pro uspořádání olympijských her centrální stadion s minimální kapacitou 80 000 diváků.

Sportovní stavby se řadí mezi největší člověkem vytvořené stavby vůbec. Výrazným způsobem ovlivňují své okolí i tvář města a díky medializaci se dostávají do širšího povědomí obyvatel. Pro mnohé skalní fanoušky pak domácí stadion představuje novodobý chrám, svatostánek sportu.

Moderní stadiony již zdaleka neslouží pouze sportu. Jsou to největší dostupná hlediště, která slouží i pro pořádání koncertů a jiných kulturních nebo zábavních akcí. Nejpopulárnější rockové a popové hudební skupiny běžně vyprodají celé turné na stadionech s kapacitou kolem 100 000 diváků.

Struktura sportu

Sport můžeme dělit například podle výkonnostních úrovní. Vznikne potom jakási pyramida se širokou členskou základnou, z níž je možné čerpat zdroje pro vyšší úrovně. U paty této pyramidy stojí rekreační sport, střední stupeň pak zaujímá výkonnostní sport a nejvýše se nachází vrcholový sport. Samostatnou kapitolu tvoří profesionální sport, který představuje úplný vrchol pyramidy.

V českém sportovním prostředí zahrnuje pojem „sport“ všechny formy tělesné činnosti, které si prostřednictvím organizované i neorganizované účasti kladou za cíl harmonický rozvoj tělesné a psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování výkonů v soutěžích všech úrovní.

Sport pro všechny – rekreační sport je velmi rozšířený, přístupný široké veřejnosti a zahrnuje velký počet nejrůznějších pohybových aktivit, čímž přispívá ke zdravému způsobu života. Může být organizovaný i neorganizovaný, soutěžní i nesoutěžní.

Výkonnostní sport je zájmovou činností ve sportovních klubech, přístupnou více méně všem ve volném čase. Tuto zájmovou činnost charakterizuje organizace a pravidelné soutěže řízené sportovními svazy.

Vrcholový sport představuje nejvyšší výkonnostní úroveň sportu. Je přirozeným vyvrcholením předcházejících úrovní a dosahuje jí pouze malé množství sportovců.

2 Oficiální rekordní návštěva na finále MS 1950 Brazílie–Uruguay činila 199 854 diváky s tím, že se odhaduje dalších asi 5 000 neregistrovaných návštěvníků. Zdroj: Fotbalové Stadiony [online]. Praha, 2014, vyhledáno 31. 5. 2016, dostupné z: <http://www.fotbalovestadiony.cz/maracana-je-pripravena-na-mistrovstvi-sveta-2014>.

3 Zdroj: ČUS – Česká unie sportu.

Strahovský stadion
(Foto: autor)

Rekreační sportovec
(Foto: autor; vlevo)

Výkonnostní sportovec
(Foto: autor; vpravo)

Vrcholový sportovec
(Foto: autor; vlevo)

Hendikepovaní
sportovci - Londýn 2012
(Foto: autor; vpravo)

Předpoklady vrcholových sportovců jsou nejen vrozené fyzické dispozice a talent, ale také psychická odolnost, píle a cílevědomost, dále tréninkové podmínky a finanční zajištění.

Vrcholový sport klade důraz na vytváření a překonávání rekordních výkonů, jak soupeřových, tak vlastních. Náročná systematická příprava si často vybírá daň na zdraví a osobním životě sportovců. Mnozí vrcholoví sportovci se stávají populárními a zaujímají ve společnosti významné postavení. Vrcholový sport je často spojován s profesionálním sportem.

Profesionální sport tvoří samostatnou kategorii. Navazuje úzce na sport vrcholový a čerpá z něj jen skutečně nejlepší a nejzkušenější jedince. Profesionální sportovci provozují sport jako své povolání za účelem výdělku. Mnohdy jsou součástí profesionálních týmů a jejich osobní sportovní ambice musí ustoupit zájmům týmu. Na tuto kategorii sportu jsou úzce napojena média a sdělovací prostředky. Jde tedy o ekonomicky mimořádně prosperující oblast, která spojuje sportovce, sponzory a diváky.

Sport lze dělit i podle dalších kritérií. Rozeznáváme například **kolektivní sport**, který je určen pro kolektiv hráčů, kdy proti sobě nastupují dvě soupeřící skupiny. Naproti tomu stojí **individuální sport**, kde jsou výkony jedince závislé pouze a jenom na samotném sportovci.

Volnočasový sport se oddělil od moderního systému sportu až v průběhu devatenáctého století, kdy se přiřadil ke sportovním subsystémům fungujícím například ve školství, armádě či zdravotnictví.

Zvláštní, společensky velmi významnou oblastí je **sport zdravotně postižených**. Organizuje se a provádí na všech úrovních – rekreační, výkonnostní a vrcholové. Člení se podle druhu postižení do kategorií a předpokládá speciální zabezpečení materiálním vybavením, organizací, odborníky a také zvláštní úpravou pravidel.

Paralympijské hry zpočátku stály ve stínu her olympijských, ale postupně se z nich stala rovnocenná vrcholová sportovní akce a v dnešní době jsou „druhými olympijskými hrami“, kdy se opakují velkolepé zahajovací a závěrečné ceremoniály, slavnostní atmosféra hostitelského města a zcela zaplněné tribuny všech sportovišť. Pro mnohá sportoviště je to naposledy, kdy se plně využije jejich kapacita. Moderní olympijská sportoviště musejí být tedy koncipována tak, aby vyhověla i požadavkům paralympijských her.

V historii české a slovenské tělovýchovy mají bohatou tradici **hromadná tělocvičná vystoupení**. Největší a nejúspěšnější tělovýchovnou organizací v Česku byl a stále je Český tělovýchovný spolek Sokol, jehož zakladateli byli Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner.

Na všesokolské slety, kvůli nimž byl v roce 1926 postaven Velký strahovský stadion (Masarykův), a na 1. dělnickou spartakiádu, kterou pořádala levicová Federace dělnických tělovýchovných jednot roku 1921 na pražských Maninách, navázaly spartakiády, které se v totalitním Československu (od roku 1955 do roku 1985) konaly pravidelně každých pět let.

Druhy sportovních staveb

Podobně jako lze strukturovat sport samotný, lze také strukturovat architekturu sportovních staveb. Zde je nasnadě dělit sportovní stavby podle druhu provozovaného sportu, např. na fotbalové stadiony, plavecké bazény, velodromy apod. V současné době již sportovní stavby nemusejí mít tak jednoznačně definovaný účel a mohou hostit více

sportů, nebo dokonce jiných událostí. Moderní stadion je často koncipován tak, aby se zde mohla konat jak utkání ve fotbale, tak atletické soutěže či příležitostně hudební koncerty a jiné kulturní akce.

Přesto některé stavby zůstávají i dnes monofunkční. Buď proto, že snadno najdou využití, nebo proto, že není žádoucí (nebo je příliš technicky či ekonomicky náročné), aby byly adaptovány na jiné sporty.

S pokrokem technologií je dnes již možná adaptace multifunkční haly v rozsahu, který by byl ještě nedávno nemyslitelný. Takovým příkladem může být instalace ledové hrací plochy, tenisového podkladu, bazénu nebo motokrosové dráhy v řádu dnů.

Z pohledu členění sportovních staveb je možné též zvolit hledisko výkonnostní úrovně. Pro mnohé sporty není třeba vůbec nějaké stavby budovat, u ostatních však nároky na výstavbu rostou úměrně s výkonnostní úrovní provozovaných sportů.

U staveb pro rekreační sport je rozhodující dostupnost pro širokou veřejnost. Mnozí lidé sportují prostě proto, že mají sportoviště v blízkosti práce či bydliště. Spádová oblast pro taková sportoviště je poměrně malá a rovněž jejich kapacita je nízká. Některé z těchto sportovních staveb lze využít i pro výkonnostní sport, ale už nikoli pro vrcholový. Předimenzované tribuny a trénující vrcholoví sportovci mohou začátečníka spíše odradit než motivovat.

Rekreační sportoviště bývají využita dlouhodobě poměrně rovnoměrně. V pracovní dny mohou sloužit pro školní nebo mimoškolní sportovní aktivity, večerní sport po práci a o víkendech po celý den.

Na rozdíl od rekreačního sportu musejí stavby pro výkonnostní sport splňovat požadavky pravidel jednotlivých sportů. Rovněž musejí splnit kapacitní požadavky podle předpokládaného počtu sportovců a diváků. Na této úrovni již provozování sportu vyžaduje dedikované sportovní stavby s odpovídajícím zázemím.

Výkonnostní sport pak rozlišuje mezi režimem tréninku a soutěže, tomu následně odpovídá kolísavé naplnění sportoviště. Během soutěží je běžné, že počty sportovců převyšují počty diváků a diváky jsou mnohdy samotní sportovci, kteří se právě soutěže neúčastní, a jejich rodinní příslušníci.

Výkonnostní sportovci jsou již ochotni svému sportu něco obětovat a mírně náročnější dostupnost sportoviště pro ně není překážkou.

Provozování vrcholového sportu vyžaduje specializovaná sportoviště, a to mnohdy i tam, kde na nižších výkonnostních úrovních nejsou požadována. Důvodem jsou především divácká kapacita a odpovídající zázemí sportovců, dodržení parametrů podle požadavků sportovních svazů a v neposlední řadě příprava pro mediální vysílání.

Stavby pro vrcholový sport přesahují svým významem hranice regionů. Sportovci i diváci cestují za vrcholnými sportovními akcemi mnohdy na velké vzdálenosti. Využití těchto staveb je nárazové. V době konání soutěží musí sportoviště pojmout obrovský objem návštěvníků, zatímco v mezidobí zůstává jeho kapacita nevyužita. Dá se říci, že čím vyšší úroveň sportovní akce, tím jsou tyto výkyvy větší a intervaly mezi nimi delší.

Využití těchto staveb v mezidobí mezi vrcholnými akcemi a jejich ekonomicky udržitelný provoz jsou důležité faktory, které mají dopad na okolní město, krajinu a společnost vůbec.

Prestiž olympijských her roste

Historie olympijských her se v podstatě překrývá s vývojem samotného sportu.

Na příkladu olympijských her lze velmi zřetelně ilustrovat vývoj sportu až do podoby, jak jej známe dnes. V tabulce 1 jsou pro zajímavost uvedena základní data o letních olympiádách v průběhu jejich novodobé historie.

Trvale narůstal počet sportů zařazených do programu, disciplín, v nichž se soutěžilo a v nichž se rozdělovaly medaile. Zvyšoval se počet národních olympijských výborů (NOC), které do míst pořádání her vysílaly výpravy sportovců ze své země. A samozřejmě se pod olympijskými kruhy střetávalo stále více sportovců.

Zimní olympiády bývají z pochopitelných důvodů méně sledované a účastní se jich méně sportovců,⁴ ale i zde je patrný konstantní nárůst popularity. Dokladem toho byly například olympijské hry v Soči, které dokonce překonaly některé rekordy letních olympijských her.

Rok	Město	Sporty / sportovní odvětví [počet]	Disciplíny [počet]	NOC [počet]	Účastníci [počet]
1896	Athény	10	43	14	
1900	Paříž	20	95	24	997
1904	St. Louis	19	91	12	651
1908	Londýn	26	110	22	2 008
1912	Stockholm	18	102	28	2 407
1920	Antverpy	30	154	29	2 626
1924	Paříž	23	126	44	3 089
1928	Amsterdam	20	109	46	2 883
1932	Los Angeles	20	117	37	1 332
1936	Berlín	25	129	49	3 963
1948	Londýn	23	136	59	4 104
1952	Helsinky	23	149	69	4 955
1956	Melbourne	23	145	72	3 314
1960	Řím	23	150	83	5 338
1964	Tokio	25	163	93	5 151
1968	Mexiko	26	172	112	5 516
1972	Mnichov	30	195	121	7 134
1976	Montreal	27	198	92	6 084
1980	Moskva	27	203	80	5 179
1984	Los Angeles	31	221	140	6 829
1988	Soul	33	237	159	8 391
1992	Barcelona	32	257	169	9 356
1996	Atlanta	38	271	197	10 318
2000	Sydney	40	300	199	10 651
2004	Athény	40	301	201	10 620
2008	Peking	41	302	204	10 942
2012	Londýn	39	302	204	10 568

Zdroj: Mezinárodní olympijský výbor – www.olympic.org

Tabulka 1 –
Vývoj účasti na letních
olympijských hrách

4 Předpokladem přípravy sportovců pro zimní sporty jsou vhodné klimatické podmínky, kterými disponují pouze některé země. Pro srovnání, LOH 2012 v Londýně se zúčastnilo 205 národních olympijských výborů, zatímco ZOH 2014 v Soči pouze 88. Zdroj: MOV.

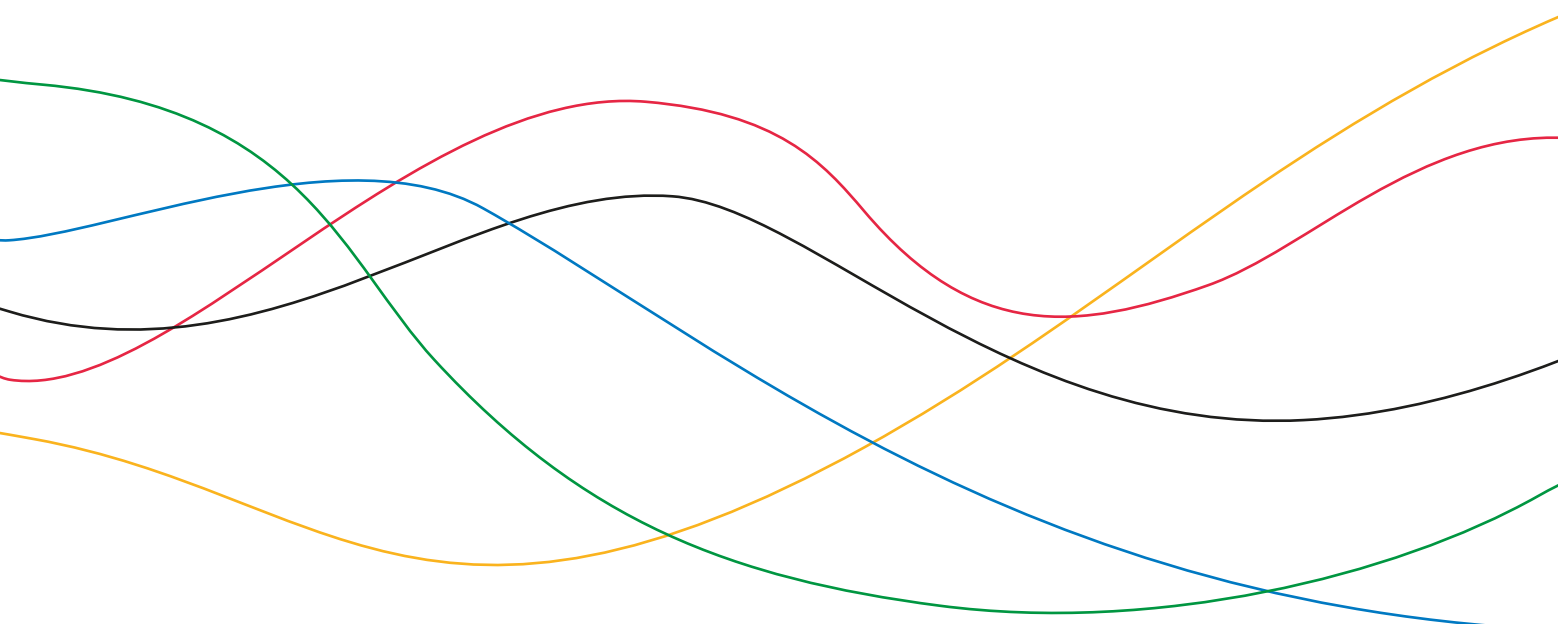
Sportovní fanoušci.
V tomto případě fanoušci
českého národního
hokejového týmu

Olympijské hry jsou nejenom vrcholem v oblasti sportovních výkonů, ale také v oblasti investic do výstavby. Díky celosvětové mediální pozornosti a prestiži olympijských her se mezi jednotlivými hostitelskými městy rozvinula nepsaná soutěž o nejatraktivnější olympijský areál. Od každých dalších her se očekává, že budou lepší než ty předchozí.

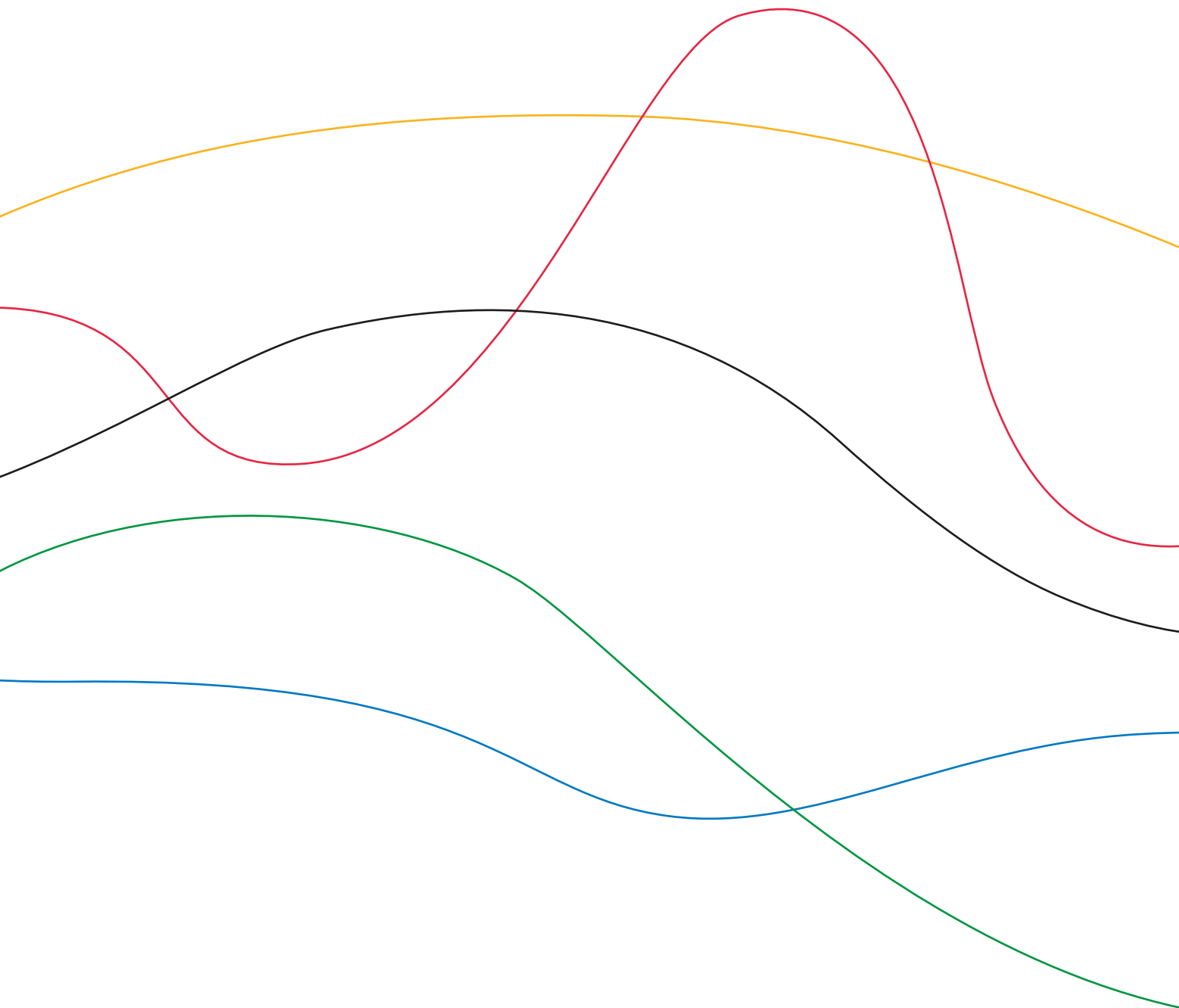
Výsledkem zákulisního soutěžení mohou být úspěšné olympijské hry, které jsou přínosem pro sport, kulturu a rozvoj hostitelského města. Jednorázová investice může sloužit jako katalyzátor pro rozvoj města a jeho infrastruktury, která by jinak byla odložena. Vzniknou ikonické stavby, které mohou sloužit jako prostředek k regeneraci jinak zdevastované části města. Úspěšně zvládnuté olympijské hry posílí sebevědomí hostitelského města a země, jež následně vstoupí do mezinárodního povědomí. V dané oblasti pak obvykle posílí turistický ruch a příliv mezinárodních investic. Město získá novou infrastrukturu, dopravní komunikace, zařízení pro sport, vzdělávání a kulturu. Odvrácenou stranou této snahy může být částečný nezdár v realizaci původních plánů, který může vést až k zadlužení a ekonomické nestabilitě. Olympijské areály pak nejsou využívány, chátrají a stávají se z nich smutné pomníky megalomanských záměrů původních organizátorů.

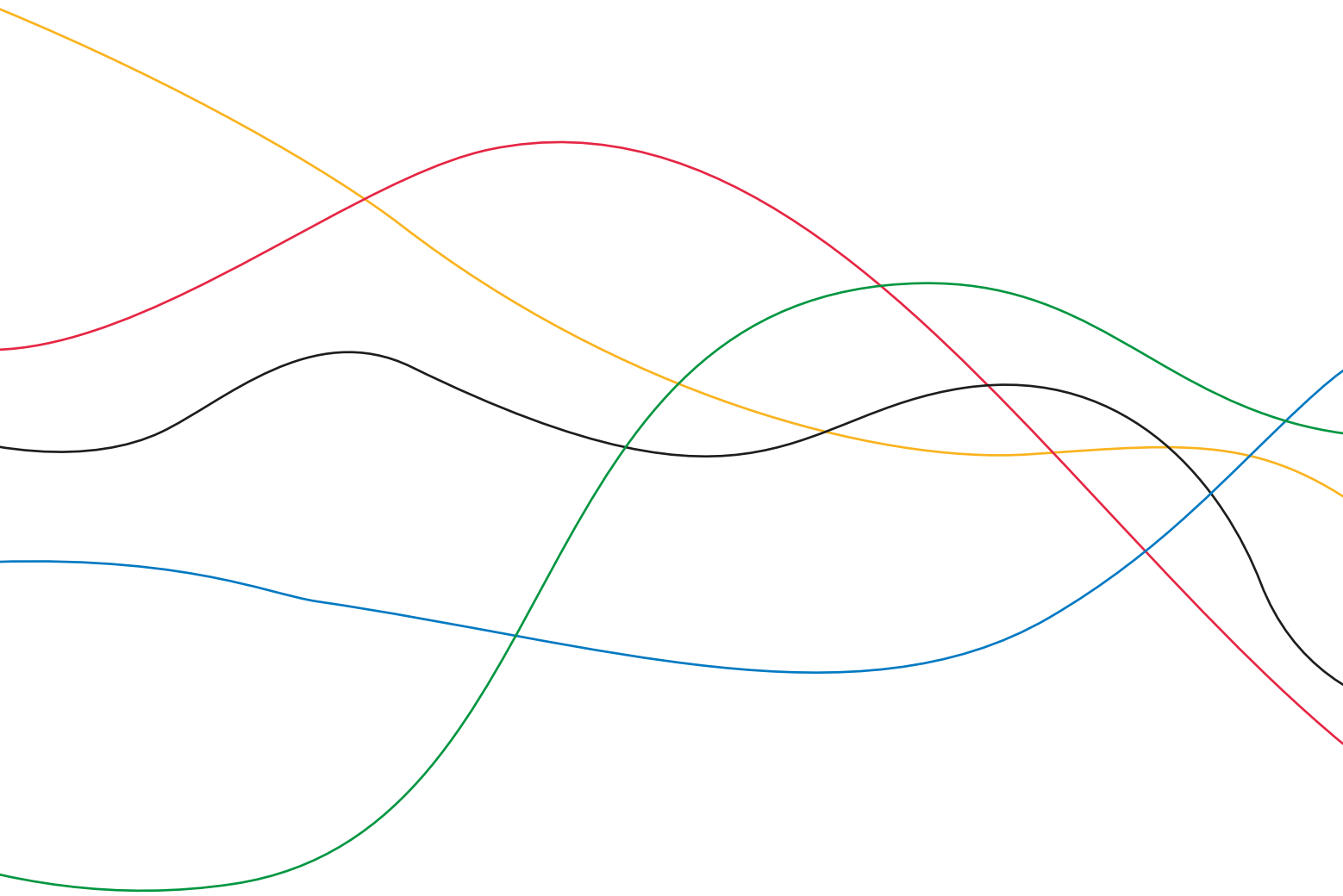

Historie olympijských

her

Historie antických olympijských her

Starověké olympijské hry vznikly v Řecku na poloostrově Peloponés a jejich počátek se datuje do doby před 3 000 lety. První starověké olympijské hry se konaly v roce 776 př. n. l. ve městě Olympii. Hry byly zasvěceny nejvyššímu řeckému bohu Diovi a konaly se periodicky vždy každé čtyři roky na stejném místě. Období mezi každými hrami se v té době nazývalo „Olympiás“ – odtud název her.

Všechny hry ve starověku se vždy konaly ve městě Olympii. Na počátku 10. století př. n. l. se Olympie stala centrem náboženského a politického dění. V centru města byly vybudovány majestátní chrámy Dia a Héry, které měly zajistit boží podporu her. V blízkosti chrámů byl také postaven stadion Echo, jenž byl ve své době schopen pojmut až několik tisíc diváků. Pro trénink a ubytování sportovců sloužily i další stavby, které byly pokaždé dobudovány po předchozích úspěšných hrách.

Zrod her je popisován jako důsledek zásahu bohů. Nejstarším a nejrozšířenějším mýtem je, že byly olympijské hry založeny v upomínku na vítězství řeckých bohů v bitvě s Kronem a ostatními Titány. Podle jiného mýtu založil olympijské hry sám velký Herakles, polobůh a Diův syn, na počest svého otce.

Historickým faktem zůstává, že se olympijské hry staly poctou bohu Diovi. Od samého počátku se jich směli účastnit pouze muži. Při hrách šlo především o demonstraci fyzické síly, dovedností, vlastností a rozvoje mladých mužů, zaměřenou na výkony. Zároveň se však jednalo i o vytváření dobrých vztahů a spolenectví mezi jednotlivými řeckými městy. Podle odborníků měly starověké hry velký náboženský význam.

Tradice míru, známá také jako „olympijské příměří“ nebo „ekecheria“, se datuje do 9. století př. n. l. Tato tradice trvala až do podpisu smlouvy tří řeckých králů: Ífita (Elis), Kleisthena (Pisa) a Lykúrga (Sparta). Během příměří mohli všichni sportovci, umělci, obyčejní poutníci, nebo dokonce celé rodiny cestovat v naprostém bezpečí, a tak se her přímo účastnit, nebo je jen sledovat v roli diváků. Před zahájením her byli vysláni poslové (spondophores), kteří cestovali z města do města a oznamovali všem datum her, aby došlo k zastavení bojů nebo válek během olympijských her i po nich.

Aby se mohli zúčastnit olympijských her, museli atleti splnit tři kritéria. Každý z adeptů musel být svobodný muž řeckého původu. Ženy se mohly zúčastnit pouze v roli majitelek koní, kteří na hrách závodili. Po dobytí Řecka Římany byla povolena účast na olympijských hrách i Římanům.

Program tehdejších her zahrnoval jen sporty jednotlivců. Mezi tehdejší sportovní disciplíny patřily běh, zápas, box, pětiboj a jezdecké soutěže. V počátcích her se všechny disciplíny konaly v jeden den, ale poté, co jejich počet narostl, se doba konání prodloužila na pět dní.

Na starověkých hrách se vždy vyhlášoval pouze vítěz. Olympionik byl odměněn okamžitě po soutěži. Celý ceremoniál začal tím, že herold oznámil jméno vítěze a pak mu hellanodikos (pořadatel-rozhodčí) předal do ruky palmový list.

Oficiální obřad se následně konal v poslední den her v chrámu boha Dia, kde vyhlásili jméno vítěze, jméno jeho otce a město, z něhož vítěz pochází. Hellanodikos posadil vítězi na hlavu korunu (věnec) z olivové ratolesti. Vítěz se stal po návratu do svého rodného města hrdinou a po zbytek života požíval mnohých výhod, z nichž jednou bylo právo mít ve městě postavenu vlastní sochu.

Po klasickém antickém období následuje doba helénistická. Je to doba rozkvětu urbanismu a kolosálních staveb velké architektury. Zábava se stává velkou, duševně nenáročnou požívanou (cirky) se sklonem k bizarnosti, vulgaritě, násilí až surovosti; erotika